

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate et Educatione Civili III (2013)

Marek Kubiński

Zagrożenia bezpieczeństwa państwa

Przełom lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku zapoczątkował w Polsce proces zmierzający do przewartościowania w wielu dziedzinach dotyczących bezpieczeństwa państwa. Zmiany polityczno-ustrojowe, zwane przez wielu polityków rewolucją państw Europy Środkowo-Wschodniej, przekreśliły bipolarny podział świata. Nie oznacza to jednak, że problem bezpieczeństwa państwa staje się mniej istotny. Wręcz przeciwnie, należy jednak do niego podejść w sposób odmienny, tzn. uwzględnić nowe uwarunkowania geopolityczne Polski. Ponadto jako członek NATO, Polska powinna starać się być atrakcyjnym sojusznikiem, wnosić własny wkład w przebudowę dotychczasowego ogólnoeuropejskiego systemu bezpieczeństwa. Jak w każdym systemie, tak i tutaj najważniejszym elementem są ludzie, społeczeństwo, i w tym kontekście w celu jak najlepszego przygotowania tegoż społeczeństwa do nowej sytuacji konieczne jest zweryfikowanie niektórych obszarów aktualnego systemu edukacji obywatelskiej.

W nawiązaniu do celów kształcenia ogólnego przed współczesną edukacją obywatelską stoją zadania polegające na wyposażeniu społeczeństwa w odpowiedni zasób wiedzy i umiejętności pozwalający na organizację skutecznej ochrony i obrony indywidualnej i zespołowej przed skutkami różnorodnych zagrożeń oraz prowadzenie skutecznej akcji ratunkowej, a także niesienie pomocy osobom znajdującym się w niebezpieczeństwie.

Analiza celów oraz przebiegu wielu powojennych konfliktów zbrojnych pozwala dostrzec pewną prawidłowość, która mieści się w stwierdzeniu, że występujące w nich zagrożenia z reguły nie mają tylko jednej przyczyny. Ich źródła są raczej spletem wielu nieuregulowanych kwestii, np. o charakterze ekonomicznym, terytorialnym, psychologicznym, etnicznym, religijnym, politycznym, ekologicznym czy wojuskowym. Z wymienionych przyczyn wyłania się szeroki wachlarz nierozwiązanych problemów, z którymi społeczność międzynarodowa weszła w XXI wiek. To właśnie one będą destabilizować sytuację międzynarodową, urzeczywistniać zagrożenia i stanowić zarzewie konfliktów.

Pogłębiające się dysproporcje rozwojowe tworzą podziały. W skali globalnej zarysowuje się różnica pomiędzy bogatą Północą a biednym Południem. W skali regionalnej – w Europie między bogatym Zachodem a biednym Wschodem. Narastanie owych dysproporcji może stać się źródłem konfliktów zbrojnych. Przy czym konflikty takie mogą mieć różny zakres i stosowane mogą być różne sposoby militarnego osiągnięcia założonych celów. Wymusza to na nas konieczność bacznego analizowania przyczyn tych konfliktów i prognozowania symptomów zagrażających naszym narodowym interesom. Stąd też jedną z zasadniczych przyczyn zmian w zakresie edukacji obywatelskiej są nowe wyzwania i zagrożenia¹.

Częstą praktyką jest zamienne używanie tych terminów, co powoduje pewne nieścisłości². Na problem ten wskazuje również B. Balcerowicz³, wyjaśniając, że wyzwanie to sytuacja nowa i trudna, wymagająca określenia odzewu i podjęcia stosownych działań. Wyzwanie może być groźne lub zawierać pewien rodzaj zagrożenia, lecz nim być nie musi. Natomiast zagrożenie to sytuacja, w której pojawia się zwiększone prawdopodobieństwo powstania stanu niebezpiecznego dla otoczenia⁴.

Zagrożenia mogą pojawiać się w obszarach militarnych i niemilitarnych. Szczególną kategorią nowych zagrożeń są działania terrorystyczne wymuszające realizację wielu przedsięwzięć, w których coraz częściej biorą udział osoby niewalczące (ludność cywilna).

*Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*⁵ z 2007 roku wskazuje, że zagrożeniem dla Europy, w tym i dla Polski, jest zorganizowany terroryzm międzynarodowy. Polska musi się liczyć z możliwością działań skierowanych przeciwko niej w związku z udziałem w kampanii antyterrorystycznej. Nie można wykluczyć akcji odwetowych będących konsekwencją prowadzonych przez NATO, Stany Zjednoczone lub UE działań przeciwterrorystycznych. Szczególnym zagrożeniem dla polskich podmiotów realizujących zadania poza granicami państwa są działania zbrojne prowadzone przez ugrupowania terrorystyczne na obszarze odpowiedzialności Polskich Kontyngentów Wojskowych.

Mimo dość powszechnej zgody co do charakteru współczesnych zagrożeń, trudno jest o jednolity pogląd wyrażany przez gremia wojskowo-polityczne dotyczący klasyfikacji tych zagrożeń. Oprócz coraz powszechniej stosowanego podziału na zagrożenia i wyzwania pokojowe, zagrożenia kryzysowe i zagrożenia wojenne, na podstawie literatury przedmiotu można wyróżnić dwa: militarne i niemilitarne⁶.

¹ 'Wyzwanie' to działanie mające na celu skłonienie przeciwnika do podjęcia walki, *Mały słownik języka polskiego*, Warszawa 1995, s. 1087. 'Zagrożenie' to sytuacja, w której istnieje zwiększone prawdopodobieństwo utraty życia, zdrowia, wolności lub dóbr materialnych. Wywołuje ono u człowieka strach lub przerażenie oraz odruch przeciwdziałania, *Leksykon wiedzy wojskowej*, Warszawa 1979, s. 510.

² Por. B. Szulc, *Wpływ zagrożeń na teorię walki, p.k. Zagrożenia*, Warszawa 2003, s. 14.

³ B. Balcerowicz, *Pokój i nie-pokój na progu XXI wieku*, Warszawa 2002, s. 185.

⁴ *Słownik terminów w zakresie bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 1966, s. 117.

⁵ *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa, listopad 2007.

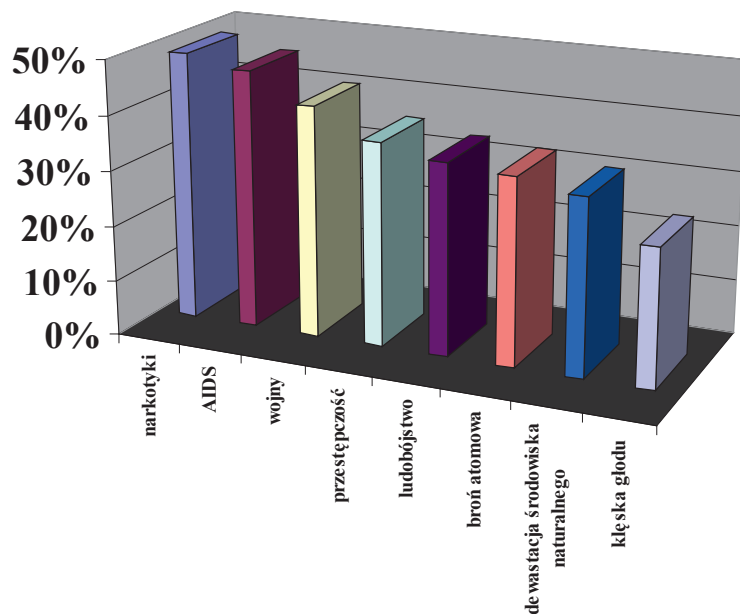
⁶ B. Szulc, dz. cyt., s. 17.

Do zagrożeń militarnych najczęściej zalicza się wojnę i agresję zbrojną, kryzysy i konflikty lokalne, nadmierną koncentrację potencjału militarnego, rozprzestrzenianie broni masowego rażenia; zaś do niemilitarnych międzynarodowy terroryzm, zorganizowaną przestępczość, klęski żywiołowe i ekologiczne, nielegalną migrację ludności.

Położenie geopolityczne Polski oraz trudności ekonomiczne państw postrza-dzieckich powodują, że przez nasze terytorium przebiegają główne kierunki dzia-łania międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, w tym przemytu towarów nielegalnego pochodzenia i narkotyków.

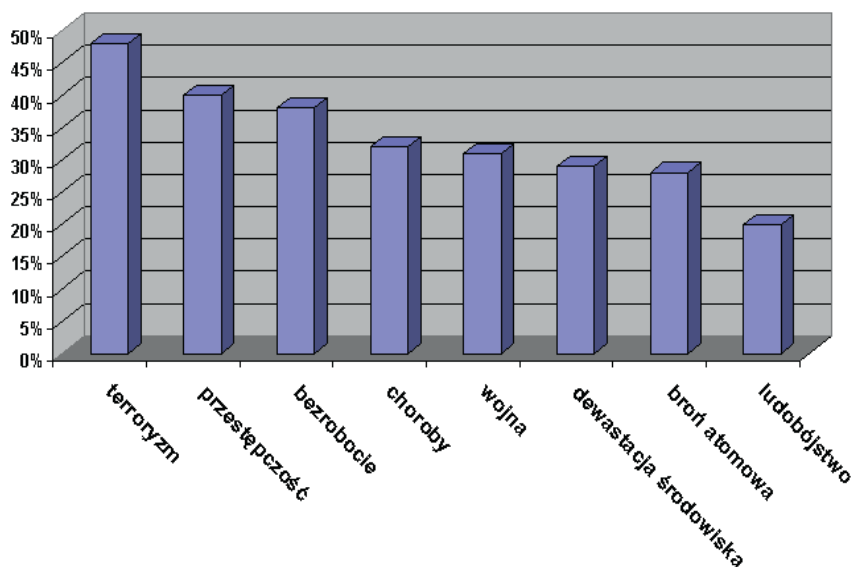
W ostatnim okresie ważnym zagrożeniem jest niekontrolowany przepływ technologii nuklearnej i materiałów rozszczepialnych. Jest to tym bardziej nie-bezpieczne, że może objąć swoim zasięgiem państwa powiązane z organizacjami terrorystycznymi.

Badania CBOS wskazują, że zdaniem Polaków, wśród nieszczęść, które światu przyniósł XXI wiek, prym wiodą terroryzm, przestępczość zorganizowana i bezro-bocie (rycina 1 i 2).

Ryc. 1. Źródła zagrożeń bezpieczeństwa Polaków (2000 r.)

Źródło: Badanie CBOS, przeprowadzone na reprezentatywnej próbie 1089 dorosłych Polaków, opublikowane w kwietniu 2000

Ryc.. 2. Źródła zagrożeń bezpieczeństwa Polaków (2008 r.)

Źródło: Badanie CBOS, przeprowadzone na reprezentatywnej próbie 2089 dorosłych Polaków, opublikowane w 2008 r.

To właśnie na terytorium Polski ścierają się ze sobą walczące o strefy wpływów i kanały przetrzutu międzynarodowe grupy przestępcze, w tym zwłaszcza grupy mafijne ze Wschodu. Jesteśmy krajem tranzytowym, a coraz częściej też i docelowym, migracji uchodźców, głównie Azjatów. Jednym z wymagań Unii Europejskiej, skierowanym pod naszym adresem, jest uszczelnienie granicy wschodniej przed niekontrolowanym przepływem osób i towarów. Praktycznym wyrazem wypełniania tych zobowiązań jest zwiększenie liczby placówek Straży Granicznej oraz wprowadzenie obowiązku wizowego dla naszych sąsiadów ze Wschodu.

Kolejnym niezmiernie istotnym źródłem konfliktów zbrojnych może być fundamentalizm religijny, a w szczególności rozprzestrzeniający się pod kilkoma postaciami tzw. wojujący islam. Jego konsekwencjami są konflikty wyzwolenicze, w których przynależność do wspólnoty wyznaniowej podnosi morale walczących stron. Przejawem walczącego islamu może być terroryzm w krajach niestabilnych, jak Afganistan czy Pakistan.

Reasumując dotychczasowe rozważania, dochodzimy do konstatacji, że najważniejszymi przyczynami powstawania zagrożeń militarnych w naszym otoczeniu mogą być nierównomierny rozwój gospodarczy, roszczenia terytorialne i problemy etniczne, międzynarodowa przestępczość zorganizowana oraz fundamentalizm religijny. Mają one wpływ na występowanie militarnych i militarno-terrorystycznych⁷ zagrożeń prowadzących do konfliktów zbrojnych. Zagrożenia militarne jako efekt

⁷ Termin 'zagrożenia militarno-terrorystyczne' za S. Dworecki, T. Kęsoń, M. Kulisz, *Współczesne konflikty zbrojne (aspekt prognostyczny)*, Warszawa 1998, s. 114.

splotu różnych przyczyn mogą doprowadzić do zastosowania przemocy zbrojnej⁸. W literaturze przedmiotu znaleźć można różne sposoby klasyfikowania zagrożeń militarnych. Jednak znaczna część teoretyków wojskowych jest zgodna, że siły zbrojne można wykorzystać w sposób pośredni i bezpośredni. W związku z tym celowy jest podział na zagrożenia z pośrednim i bezpośrednim użyciem sił zbrojnych⁹.

Do pośredniego użycia sił zbrojnych można zaliczyć: obecność militarną, demonstrację zbrojną, szantaż zbrojny, prowokacje (incydenty), blokady, pomoc militarną lub wsparcie destabilizacji wewnętrznej¹⁰. Zagrożenie pośrednim użyciem sił zbrojnych pogłębia kryzys w danym regionie i może, ale nie musi, wymagać reakcji militarnej ze strony społeczności międzynarodowej.

W bezpośrednim użyciu sił zbrojnych mogą występować takie formy, jak interwencja zbrojna, zbrojne starcie graniczne, uderzenie o charakterze dywersyjnym, konflikty zbrojne o ograniczonej skali, regularna operacja zaczepna. Z formami bezpośredniego użycia sił zbrojnych wiążą się dwa typy konfliktów zbrojnych:

- konflikty lokalne o małej i średniej intensywności *low-intensity conflict*,
- wojny na dużą skalę¹¹.

W kontekście naszego położenia, w tym głównie faktu, iż jesteśmy „państwem granicznym” Sojuszu, najbardziej prawdopodobnym konfliktem zbrojnym w naszym bliskim otoczeniu może być konflikt lokalny o małej i średniej intensywności, którego celem będzie aneksja części spornego terytorium.

W aspekcie wyzwań edukacji obywatelskiej w dobie współczesności w dalszych rozważaniach został rozpatrzony konflikt o małej i niskiej skali intensywności. Jak wynika z dotychczasowych analiz badanego problemu, taki właśnie konflikt jest najbardziej prawdopodobny i to zarówno na terenie naszego kraju, jak i w innym obszarze odpowiedzialności obronnej Sojuszu. Wiele wskazuje na to, że w konflikcie lokalnym o małej i średniej intensywności warunkiem sukcesu agresora będzie osiągnięcie celu, zanim strona napadnięta i jej sojusznicy zdążą podjąć skuteczne środki przeciwdziałania. Nastąpi to wtedy, gdy agresor osiągnie zaskoczenie dobierając czas, kierunek lub siłę uderzenia. Przy czym cel agresji¹² będzie determinował sposób użycia sił i środków¹³.

⁸ P. Sienkiewicz, *Wystarczalność obronna*, Warszawa, 1996, s. 59–60.

⁹ B. Balcerowicz, *Obronność państwa średniego*, Warszawa 1997, s. 75.

¹⁰ S. Dworecki, *Prognoza obronności Polski do 2010, p.k. Gamma*, Warszawa 1994.

¹¹ *Ocena i prognoza zagrożeń polityczno-militarnych RP oraz właściwości przyszłych działań wojennych*, Warszawa 1992, s. 71–80, 115–116.

¹² ‘Agresja zbrojna’ – użycie przez państwo siły zbrojnej przeciwko suwerenności, integralności terytorialnej lub niepodległości politycznej innego państwa lub w inny sposób sprzeczny z Kartą Narodów Zjednoczonych – por. J. Marczak, J. Pawłowski, *O obronie militarnej Polski przełomu XX i XXI wieku*, Warszawa 1995, s. 216.

¹³ W. Lidwa, *Współdziałanie w walce lądowej*, Toruń 2000, s. 14.

Możliwości środków ogniowych będących na wyposażeniu państw byłego ZSRR, w tym zwłaszcza Kaliningradu, pozwoliły określić szacunkowe zasięgi oddziaływania na nasze terytorium. Ich analiza skłoniła do kolejnego wniosku, że państwa te są w stanie wykonać uderzenia lotniczo-rakietowe na nasz kraj bez fizycznego naruszania granicy państwowej.

Określenie celu agresji zbrojnej, charakterystyka ilościowa sił i środków oraz zasięgu ich oddziaływania upoważniły do nakreślenia prawdopodobnego sposobu działania potencjalnego agresora, który może przebiegać w następujących etapach:

- doprowadzenie do incydentów zbrojnych¹⁴,
- uderzenie i opanowanie spornego terytorium,
- utrzymanie spornego terytorium,
- umiędzynarodowienie sporu i „wpełznięcie” w długotrwałe rokowania.

Analiza doświadczeń historycznych i opinie teoretyków wojskowych wskazują na to, że narastanie zagrożeń może trwać nawet kilka lat. W tym okresie może dochodzić do zbrojnych incydentów granicznych i uaktywnienia się grup przestępczych (rabunkowych) dokonujących napadów na ludność obszarów przygranicznych. Wykorzystując działania grup dywersyjnych agresor dążyć będzie do przeniknięcia w głąb spornego terytorium w celu spowodowania zamieszania i spustoszeń w funkcjonowaniu infrastruktury, paraliżowania systemu administracyjnego danego regionu. Działania agresora będą miały charakter prowokacyjny lub dywersyjny. Działalność prowokacyjna będzie miała na celu wciągnięcie państwa w konflikt zbrojny lub obciążenie go odpowiedzialnością za jego wywołanie. Cele te mogą być realizowane poprzez ataki terrorystyczne, zbrojne powstanie, napady na punkty graniczne, obiekty wojskowe, administracyjne, celowe naruszanie granicy państwa. Drugą grupę stanowią działania dywersyjne ukierunkowane na wywołanie paniki, destabilizację życia społecznego, obniżenie morale ludności. W tym celu mogą być prowadzone akcje specjalne, działania przestępcze na zlecenie, przemyt, rozboje czy napady rabunkowe. Mogą zostać użyte grupy terrorystyczne, jednostki specjalne, grupy zbrojnego podziemia lub pospolite grupy przestępcze¹⁵.

Dotychczasowe rozważania dotyczące możliwych do zaistnienia zagrożeń militarnych odnosiły się zasadniczo do bliskiego otoczenia Polski, czyli relacji Polska – sąsiedzi nie będący członkami Sojuszu. Ponadto nasze jednostki wojskowe, głównie te wytypowane do sił reagowania NATO, mogą być w każdej chwili wezwane do działania w obszarze odpowiedzialności obronnej Sojuszu poza obszarem kraju. Ich użycie w ramach interwencji sojuszniczej może mieć różne, często niekorzystne dla

¹⁴ ‘Incydent zbrojny’ – zamierzone naruszenie suwerenności państwa (naruszenie granicy) – por. R. Wróblewski, *Elementy teoretyczne planowania strategicznego obrony narodowej*, Warszawa 1992, s. 17.

¹⁵ Istotnym zagadnieniem z punktu widzenia samoobrony państwa w obliczu takich działań jest to, iż działalność oddziałów nieregularnych, grup zbrojnych, band, które dokonują zbrojnych ataków przeciwko innemu państwu, zgodnie z art. 3. definicji agresji (rezolucja nr 3314/XXIX z dnia 14 XII 1974 r. w sprawie definicji agresji) uznawane jest jako akt agresji, przeciwko któremu każde państwo ma prawo do samoobrony.

Polski konsekwencje i wymagać może stosownych zabiegów w celu ich uniknięcia lub zminimalizowania.

Po pierwsze, należy na bieżąco oceniać sytuację i prognozować jej rozwój, niezależnie czy będzie to obszar Polski, czy też inny obszar odpowiedzialności Sojuszu.

Po drugie, interwencja sojusznicza może spowodować różne reakcje ze strony państw (społeczeństw), terytoriów, na których zostanie przeprowadzona lub ze strony państw im sprzyjających. Nie można przy tym całkowicie odrzucić możliwości stosowania nacisków politycznych, a nawet podejmowania prób przeprowadzenia akcji odwetowych, głównie poprzez uaktywnienie ugrupowań terrorystycznych do wykonania uderzeń na terytorium Polski, co w konsekwencji może doprowadzić do kryzysu międzynarodowego, a nawet lokalnego konfliktu zbrojnego.

Po trzecie, zaistnieć może konieczność użycia polskich jednostek reagowania w działaniach podejmowanych przeciwko państwom – potencjalnym sponsorom terrorystów.

Konsekwencją przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest swoboda przemieszczania się obywateli różnych narodowości na terytorium kraju. Już teraz Polska staje się siedzibą instytucji i przedstawicielstw międzynarodowych, a te z kolei mogą stać się obiektami zamachów terrorystycznych¹⁶. Narażone na tego typu działania mogą być również nasze placówki dyplomatyczne i nasi obywatele przebywający za granicą. Wprawdzie przewidzianymi do działań zapobiegających takim zagrożeniom są specjalnie wyszkolone i wyposażone jednostki policyjne poszczególnych państw, to jednak nasilanie się takich zjawisk może doprowadzić do konieczności wzmocnienia działań tych sił poprzez użycie sił wojskowych w akcjach ratunkowych (ewakuacji polskich obywateli) czy też ochronno-obronnych (np. przeciwko atakom na polskie placówki dyplomatyczne). W relacjach międzynarodowych terroryzm¹⁷ jawi się jako wysoce atrakcyjny z punktu widzenia organizatorów takich działań sposób osiągania celów sprzecznych z żywotnymi interesami innych państw. Terroryzm staje się instrumentem konfrontacji międzynarodowej, jest skuteczną „bronią” słabszego wobec silniejszego.

Podkreślenia wymaga fakt, że ponad połowę ofiar wszystkich aktów terrorystycznych przeprowadzonych w ostatnich latach stanowią osoby cywilne, najczęściej przypadkowe.

Niektórzy analitycy i politycy twierdzą, że zagrożenie terrorystyczne jest miem sztucznie powołanym do życia przez pewne służby państwowe zainteresowane z jednej strony zwiększeniem stopnia kontroli obywateli, z drugiej zaś uzyskaniem poparcia w kraju i na arenie międzynarodowej dla stosowania siły do rozwiązywania problemów wewnętrznych, np. niewyjaśnione zamachy terrorystyczne w Rosji spowodowały wrogie nastawienie społeczności rosyjskiej w stosunku do Czechenów.

¹⁶ Szczególnie widoczne tego konsekwencje odnotowuje się aktualnie w Niemczech i Francji.

¹⁷ Warta przytoczenia jest definicja terroryzmu opracowana przez Departament Obrony Stanów Zjednoczonych. Wedle niej terroryzm to: bezprawne użycie – groźba użycia – siły czy przemocy wobec osoby lub mieniu, aby zastraszyć rząd czy społeczeństwo, często dla osiągnięcia celów politycznych, religijnych lub ideologicznych.

Działaniom terrorystów sprzyjają niewątpliwe środki masowego przekazu. Poprzez przekaz prasowy, radiowy, a przede wszystkim telewizyjny, jednostkowy akt przemocy staje się sprawą publiczną¹⁸.

Przedstawione przyczyny powstawania konfliktów i przykładowe zagrożenia wypływające z bliższego i dalszego otoczenia Polski potwierdzają złożoność oraz zmienność problemu. Zarówno przyjęte założenie, iż zagrożenia militarne rozpatrywane będą w kontekście konfliktu o małej i średniej intensywności, jak również przeprowadzone badania pozwoliły na wyodrębnienie dwóch możliwych do zaistnienia zagrożeń militarnych:

- uderzenia dywersyjno-terrorystycznego oraz zbrojnego incydentu granicznego;
- zbrojnego wtargnięcia na terytorium obcego państwa bez jego zgody.

Zarysowany wyżej obraz zagrożeń stanowi podstawę do określania kierunków zmian w obszarze edukacji obywatelskiej. Wskazane jest w tym miejscu podkreślić znaczące przewartościowania, jakie nastąpiły w tym zakresie.

W dokumentach Ministerstwa Edukacji Narodowej stwierdza się, iż

rolą edukacji [...] jest nie tylko przekazywanie społeczeństwu odpowiedniego zasobu wiedzy i przygotowanie go do życia zawodowego w warunkach wolnego rynku, lecz również zmiana mentalności, nawyków i przyzwyczajzeń poprzez wychowanie dla demokracji i przybliżenie pojęcia integracji [...]. W równej mierze zatem należy kształcenie nastawić na wyposażenie w praktyczne sprawności i na wykształcenie dyspozycji do życia i służby we wspólnocie¹⁹.

W założeniach edukacji narodowej mówi się jednoznacznie o otwarciu na wartości kulturowe Europy i świata. Przyjmując, iż zbliżenia międzynarodowe prowadzą do oddalania groźby wojen na rzecz pokojowego współistnienia i współdziałania między narodami, należy przewartościować istotę, cele, treści, ale też i organizację kształcenia i wychowania.

Mimo że obecnie Polsce nie zagraża żadne większe niebezpieczeństwo zewnętrzne, a wejście w struktury NATO zdaje się taką ewentualność jeszcze bardziej odsuwać na dalszy plan, to trzeba jednak mieć na uwadze ogromną dynamikę zmian dokonujących się w Europie.

Bibliografia

Balcerowicz B., *Obronność państwa średniego*, Warszawa 1997

Dworecki S., Kęsoń T., Kulisz M., *Współczesne konflikty zbrojne (aspekt prognostyczny)*, Warszawa 1998

Dworecki S., *Prognoza obronności Polski do 2010, p.k. Gamma*, Warszawa 1994

Leksykon wiedzy wojskowej, Warszawa 1979

¹⁸ Dochodzi często do zjawiska określanego przez Amerykanów jako „CNN-nizacja świata”, tj. obracania się polityków w sferze faktów medialnych, a nie rzeczywistych. Jeszcze dobitniej znaczenie mediów podkreślili H. i A. Tofflerowie pisząc, iż „[...] niektóre z najważniejszych walk dnia jutrzejszego rozegrają się w dziedzinie mediów”.

¹⁹ F. Ułasiuk, *Wychowanie proobronne młodzieży*, „Wojsko i Wychowanie”, 1997, nr 4, s. 24.

- Lidwa W., *Współdziałanie w walce lądowej*, Toruń 2000
- Marczak J., Pawłowski J., *O obronie militarnej Polski przełomu XX i XXI wieku*, Warszawa 1995
- Ocena i prognoza zagrożeń polityczno-militarnych RP oraz właściwości przyszłych działań wojennych*, Warszawa 1992
- Sienkiewicz P., *Wystarczalność obronna*, Warszawa 1996
- Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 1966
- Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa, listopad 2007
- Szulc B., *Wpływ zagrożeń na teorię walki, p.k. Zagrożenia*, Warszawa 2003
- Ułasiuk F., *Wychowanie proobronne młodzieży*, „Wojsko i Wychowanie” 1997, nr 4
- Wróblewski R., *Elementy teoretyczne planowania strategicznego obrony narodowej*, Warszawa 1992

Threats to the state security

Abstract

Geopolitical conditioning of Poland causes that we are functioning in a specific system. As in every system, people who constitute the society are an important component. In this context, to properly train the society for a new situation, it is necessary to update the current system of civil education. Intensifying developmental disproportions are creating divisions that are extorting the need to attentively analyse their causes and forecast symptoms that threaten our national interests. Thus, changes in the civil education are also one of the fundamental reasons for new challenges and threats.

Marek Kubiński

dr hab., prof. ndzw., nauki o bezpieczeństwie, dyrektor Instytutu Strategii Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej w Warszawie, prof. w Instytucie Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie